

Ostatnia część, obejmująca refleksje podsumowujące, specyfikuje i pokrótce charakteryzuje wyznaczniki nowego humanizmu w ekonomii. Ciravegna zalicza do nich następujące elementy: rozwój integralny, centralny charakter osoby w ekonomii, dobro wspólne, praca jako fundamentalne dobro człowieka, sprawiedliwa płaca, kategoria obdarowania, aktywna solidarność i *welfare state* oraz ekonomia wzajemności jako swoista infrastruktura społeczna.

Publikacja Daniele Ciravegna jest dobrym przykładem uprawiania interdyscyplinarnego podejścia do nauki społecznej Kościoła z wyraźnym uwzględnieniem jej praktycznego charakteru. Trzeba podkreślać, że nauka społeczna nie ogranicza się jedynie do głoszenia trwałych zasad stanowiących podstawę refleksji, ani też do interpretacji historycznie określonych zjawisk społecznych, ale proponuje również skuteczne stosowanie tych zasad w praktyce, przekładając je na język konkretny, w takim kształcie i w takiej mierze, jak to jest możliwe i potrzebne w danych okolicznościach (por. *Wskazania dotyczące studiów i nauczania doktryny społecznej Kościoła w ramach formacji kapłańskiej*, nr 6).

Rozważania na temat nowego humanizmu w gospodarce, poczynione przez wybitnego teoretyka i praktyka życia gospodarczego, są wymownym świadectwem żywotności nauki społecznej Kościoła. Pokazują one, że publikowane na przestrzeni jej rozwoju dokumenty mogą być realnym punktem odniesienia dla kierunków przemian w obrębie nowoczesnej gospodarki, wizji rozwoju gospodarczego i społecznego. Postulaty w nich bowiem zawarte, takie jak integralny rozwój gospodarczy, prawo do godziwych zarobków, podmiotowość człowieka w procesie produkcji, czy to przedsiębiorcy, czy to pracodawcy, pierwszeństwo pracy nad kapitałem, aktywna rola państwa w gospodarce, ochrona środowiska, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, które od dziesiątków lat wybrzmiewały z dokumentów nauki społecznej Kościoła, nie są już postrzegane jako utopijne mrzonki, ale stają się wektorami, wyznaczającymi przemiany we współczesnej gospodarce, w kierunku ekonomii społecznie odpowiedzialnej i ukierunkowanej na zrównoważony rozwój.

Jerzy Gocko SDB

Katedra Teologii Moralnej Społecznej KUL

Andrzej DERDZIUK OFMCap, *W odpowiedzi na dar powołania*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2015, ss. 174.

Każda nauka, oprócz właściwego sobie celu, jakim jest odkrywanie prawdy, stawia przed uprawiającymi ją zadanie upowszechniania wyników prowadzonych badań oraz popularyzacji zdobytej w ich trakcie wiedzy. W tym kontekście popularyzacji

wiedzy i praktycznych jej zastosowań należy postrzegać książkę o. prof. A. Derdziuka *W odpowiedzi na dar powołania*. Jako uznany teolog moralista Autor przekłada w niej na język praktyki prawdy, które od lat stanowią przedmiot jego naukowych poszukiwań.

Książka wpisuje się w cykl wcześniejszych publikacji o. prof. Derdziuka (*W odpowiedzi na dar miłosierdzia*, Lublin 2010; *W odpowiedzi na dar młodości*, Lublin 2010; *W odpowiedzi na dar miłości*, Lublin 2010) wydanych w serii *Biblioteka kapucyńska*. Stanowi ona swoisty owoc Roku Życia Konsekrowanego i jest zapisem rekollekcji wygłoszonych przez Autora przed święceniami diakonatu i kapłaństwa dla braci z kapucyńskiego Wyższego Seminarium Duchownego na Poczekajce w Lublinie. Publikacja składa się z dwóch części – konferencji i homilii, które choć – co oczywiste – różnią się stylem, skoncentrowane są wokół tej samej problematyki.

Publikacja pomaga odczytać historię życia człowieka w kluczu powołania oraz odkryć wielkość daru Boga i przyjąć postawę uwielbienia Go za wielość charyzmatów w Kościele. Można nawet powiedzieć, że jest ona w całości kontemplacją i zachwytem wobec daru powołania, choć tak Autor zatytułował jedną z części. Układ treści ukazuje dynamizm powołania i odpowiedzi człowieka na ten dar. Powołanie rozpoczyna się inicjatywą Boga, wybraniem, swoistym zwiastowaniem, które – podobnie jak w życiu Maryi – wyznacza początek drogi ku Bogu, a dopełnia się odpowiedzią człowieka wyrażoną w postawach moralnych i w zgodnym z nimi działaniu.

Refleksje o. prof. Derdziuka posiadają wyraźny wymiar historiozobawczy. W ich centrum stoi Chrystus, choć da się w nich zauważyć także rys pneumatologiczny, eklezjalny i maryjny. Życie człowieka Autor interpretuje jako historię przymierza z Bogiem, a interpretacja ta ma charakter egzystencjalny; jest ukierunkowana na życiową praktykę. Punktem wyjścia i swoistą osnową rozważań jest biblijna scena zwiastowania. To ona pomaga Autorowi ukazać istotę powołania, które tkwi w darze Boga i domaga się wolnej odpowiedzi człowieka. Podkreślając pierwszeństwo Bożej inicjatywy, o. Derdziuk szeroko omawia także zaangażowanie człowieka, ujmując je w kategoriach wiary i naśladowania Chrystusa. Te ogólne postawy urzeczywistniają się zwłaszcza w praktyce tzw. rad ewangelicznych ubóstwa, czystości i posłuszeństwa oraz w szeregu cnót szczegółowych, takich, jak sprawiedliwość czy łagodność. W opisie tych postaw – podobnie jak w opisie powołania jako takiego – Autor należy podkreśla prymat łaski, której obecność zaznacza się nie tylko u początków powołania, ale także na całej drodze odpowiedzi i zaangażowania człowieka.

Ponieważ odpowiedź na dar powołania ma charakter całożyciowy, Autor opisuje poszczególne etapy tej odpowiedzi, poczynwszy od podstawowego *fiat* aż po ostateczne dopełnienie się. Szczegółowemu opisowi postaw, jakie człowiek wierzący winien przyjąć wobec daru powołania, towarzyszy omówienie uwarunkowań, które umożliwiają bądź utrudniają przyjęcie tego daru.

Zawarte w książce rozważania cechuje pewien radykalizm, ale także realizm ujawniający się w otwartym nakreśleniu przeszkód w realizacji powołania. Autor opisuje ludzką kondycję i wielorakie uwarunkowania życia. Dość często nawiązuje do ludzkich ułomności, grzechu, ale nie w duchu fatalizmu. Wszelkie trudności pomaga czytelnikowi interpretować jako wyzwania płynące ostatecznie od Boga, choć ściśle powiązane z pewnymi okolicznościami czy życiowymi uwarunkowaniami.

Ostatecznie więc książka ukazuje pozytywną prawdę o wielkości człowieka powołanego; zdolnego do pozytywnej odpowiedzi na Boży dar powołania.

W realizacji założonych celów Autor świadomie posługuje się odpowiednią metodą. Jednym ze sposobów popularyzacji idei powołania czyni wskazanie na konkretny wzór jego realizacji. Takim wzorem odpowiedzi na powołanie jest dla Autora nade wszystko Maryja. W książce można jednak spotkać wiele innych przykładów zaczerpniętych z Biblii, z literatury, z historii i ze współczesności, także z osobistego doświadczenia Autora. O. Derdziuk używa także porównań, trafnych, niekiedy dosadnych, metafor, które pomagają zrozumieć i zapamiętać przekazywane treści. Lekturę dodatkowo ułatwia występujący od czasu do czasu żart oraz elementy języka mówionego.

Choć książka jest zapisem treści wygłoszonych do kandydatów do święceń kapłańskich, nie jest wyrazem jakiegoś ekskluzywizmu w pojmowaniu powołania. Przeciwnie, zawiera wiele treści, które przypominają o jego powszechności. Co więcej, specyfikę odpowiedzi człowieka na dar Boga w kapłaństwie Autor niekiedy porównuje z powołaniem człowieka świeckiego, np. ojca rodziny. Dlatego książka może być adresowana zarówno do duchownych, jak i do świeckich.

Treść książki jest głęboko osadzona nade wszystko w Biblii. Autor jednak obficie korzysta również z nauczania Ojców Kościoła, pisarzy chrześcijańskich, mistrzów życia duchowego oraz ze współczesnego nauczania Kościoła i myśli teologicznej (zwłaszcza teologicznomoralnej), ale także pedagogicznej i psychologicznej. W całości można stwierdzić, że książka jest przełożonym na język życiowej praktyki wykładem tak ważnych zagadnień, jak rola opcji fundamentalnej w życiu człowieka czy personalistyczny charakter aktu wiary.

We wprowadzeniu Autor wyraża nadzieję, że „lektura tej książki może stać się okazją do odnowienia wiary oraz rozpalenia nadziei i miłości na wzór Maryi, która jest Przewodniczką Ludu Bożego”. Umiejętność i doświadczenie o. Profesora w łączeniu badań naukowych i dydaktyki z głoszeniem słowa Bożego, które jest źródłem wiary Kościoła, jest gwarancją urzeczywistnienia się tej nadziei.

Popularyzacja ważnej w teologii moralnej idei powołania chrześcijańskiego oraz wydobycie jej nieprzemijającej aktualności, a zarazem nakreślenie konkretnych warunków odpowiedzi człowieka na ten dar zasługuje – w mojej opinii – na zapoznanie się z nią szerokiego grona teologów moralistów, osób przygotowujących się do kapłaństwa oraz stojących przed wyborem życiowego powołania.

*Ks. Tadeusz Zadykowicz
Instytut Teologii Moralnej KUL*